

מולין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא דאורייתא

יסוד חדש ונפלא על הפרשה

סוד הקדמת הדיבור למחשבה בעבודת השם

רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, מאחר שכמעט אין אדם ניצל מהרהורי עבירה בכל יום (ב"ב קסד), ורק מחשבת עבודה זרה נענשים עליה כי זהו דבר שעיקרו במחשבת האדם, אבל בשאר מצוות שעיקרן במעשה אין נענשים על המחשבה.

וכיון שמחשבת האדם כמעט ואינה ברשותו, לפיכך תחילת העבודה היא בכח הדיבור, לדבר בפיו דבורי מצוה ולקבל על עצמו קבלות טובות, ועל ידי שיתמיד לעורר כח הפה לקדושה ימשיך גם דעתו וליבו מעט מעט אל הקדושה, וכמו שפעולות האדם ממשיכות אחריהם את הלבבות, כך יש גם בכוח הדיבור להמשיך לב האדם למוטב, ובכח הדיבור יבוא לתקון המחשבה, ועל ידי כן יהיו כל מעשיו רצוים למעלה 'בפיך ובלבבך לעשותו'. ומשום כך הקדימו הכתוב לפני מחשבת הלב, ועל ידי שמקבל על עצמו בדיבור ואמירה מקבל תוספת כוח לעמוד בקבלתו הטובה.

והדברים מבוארים בשפת אמת (מסות תרל"ח ד"ה וידבר): עיקר מצות נדר ושבועה הוא על פי מאמרם ז"ל (נדרים ח.) מנין שנשבעין לקיים המצוות שנאמר (תהלים קיט קו) 'נשבעתי ואקיימה' כו'. פירוש שעל ידי השבועה והנדר שאדם מקבל עליו לעשות המצוה, קבלה זו נותנת לו כח לגמור המעשה וכו', על ידי השבועה נאמר (במדבר ל א) 'ככל היוצא מפיו יעשה', וזה כוחו של ישראל בפה, ולכן אנו מקבלין עלינו עול מלכות שמים בכל יום.

ועוד שם (תרל"ט ד"ה במדרש): ועל ידי הקבלת מלכות שמים בכל יום בפה מלא, מסייעין אלה הדיבורים להיות נמשך המעשה כפי הקבלה, כמו שכתוב 'נשבעתי ואקיימה', ונודרין לקיים את המצוות, והנדר מסייע כמו שכתוב 'ככל היוצא מפיו יעשה', והוא הבטחה גם כן כי יוכל האדם לקיים אחר כך במעשה כפי הקבלה בפה. ועוד, כי לפעמים לב האדם אינו עמו ואין בו רצון לעבודת ה', והעצה היא להקדים את דיבור הפה אפילו כשאין ליבו חפץ בכך, ועל ידי הדיבור יתעורר גם הלב לרצון, ועל דרך שכתב בספר החינוך (מצוה טז) שאחר הפעולות נמשכים הלבבות, כך גם אחר הדיבורים נמשכים הלבבות, ואחר שיתעורר הלב ממילא יבוא גם לקיים את המצוה בפועל ובמעשה.

תשובה בליבו, אבל פסולי עדות שלא אמרו מאומה אין לנו לחשוש שמא עשו תשובה. ויש להוסיף ביאור בדבריו, שמחשבה שמוציא האדם בשפתו יש לה תוספת כוח על פני מחשבה גרידא, וכיון שאמר בפיו שהוא צדיק לכן יש יותר תוקף למחשבתו וחוששים לקידושו. ובזה יובן שפיר לשון הכתוב **בפיך ובלבבך לעשותו**, הקדים את הפה לפני הלב, כי מאחר שדיבר והוציא בפיו שהוא צדיק לכן יש לחשוש ביותר למחשבתו ולהרהר ליבו, אבל בלי הקדמת דיבור פיו אין לחשוש למה שהוא מהרהר בליבו.

פעמים שהמחשבה אינה שלימה והדיבור יטה את לבבו לחשוב טוב

עוד טעם שעבודת הדיבור נזכרת קודם לעבודת המחשבה, כי באמצעות כח הדיבור נוכל לתקן מחשבות הלב, שכן מחשבת האדם אינה ברשותו וקשה מאוד להטות את המחשבה לטובה, ועל זה נאמר (בראשית ח כא) 'צר לב האדם רע מנעוריו', 'עיר פרא אדם יולד' (איוב יא יב), כי הלב אין לו כיס לשומרו מפני מחשבות רעות ופסולות, ומטעם זה אמרו (קידושין מ.) שמחשבה

פי קרוב אליה הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (ל. יד.) צריך להבין במה שנאמר 'בפיך ובלבבך לעשותו' מפני מה הקדים הכתוב את הפה לפני הלב, והרי דרך האדם היא שקודם כל מעשה באה המחשבה, 'סוף מעשה במחשבה תחילה', והמחשבה גוררת את הדיבור ובעקבותיהם בא המעשה, אבל חסד גדול עשה עמנו ה' יתברך שהקדים בתורה את הדיבור למחשבה, כמו שנאמר **כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו**.

נאמרו בזה כמה דרכים. הדרך הראשונה היא שלפיכך הקדים הפה קודם ללב להדגיש כי עיקר מעלת המחשבה כשמוציאה בפיו, שכן מחשבה שהאדם מוציאה בפיו יש לה יתרון כוח על פני מחשבה שאינה אלא בהרהור הלב. והטעם, כי פה האדם מקודש בקדושת כל שרת. וכן מה שאמרו בגמרא (קידושין מט:) שהמקדש את האשה על מנת שהוא צדיק חוששים לקידושו שמא היראה תשובה בליבו, וצריך להבין מדוע לא חוששים כך בכל פסולי עדות שמא היראה תשובה בליבם, ופירש **בלחם משנה** (אישות פ"ח ה"ה) שהמקדש אשה הרי אמר בפירוש שהוא צדיק גמור, ולכן יש לחשוש ביותר שמא היראה

מילתא דפליאה

עיקר החיים כדי להידבק בעשיית הטוב

ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע (ל. טו.).

עיקר חיי האדם בעולם הזה כדי שיזכה לעבוד בהם יוצרו, וכל המבקש חיים ידבק עצמו בעשיית הטוב כדי שיזכה לחיים, כמו שנרמז בפסוק **ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וגו'**, ופירש בכלי יקר שבא ללמדך שהחיים והטוב קשורים זה בזה, ועל ידי עשיית הטוב יזכה בחיים. ומכל מקום הקדים החיים קודם הטוב, כדי ללמדנו שלא תהיה תכלית עשיית הטוב כדי לזכות בחיים, אלא אדרבה יבקש לזכות בחיים כדי להרבות בהם בעשיית הטוב, ועל דרך שנאמר (תהלים לד יג) 'מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב', שהחפץ חיים הוא אוהב ימים כדי שיוכל לראות בהם בטוב ה' בתורה ובמצוות [וראה מה שפירש במצודות דוד: 'החפץ חיים' חיי עולם הבא, 'אוהב ימים' ר"ל אוהב ימי העולם להרבות במעשים טובים לראות בטוב האמיתי בעולם הבא]. וזהו שנאמר עוד (להלן פסוק כ) 'לאהבה את ה' אלקיך ולדבקה בו כי הוא חיך', שכל חיי האדם לבוא לאהבת ה' ולדבקו, כי אין הקב"ה נותן חיים לאדם אם לא לעבודתו יתברך.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התחזקות בידיעה שאחרי הירידה תבוא עליה

להבין טובות ה' בכל מעשיו עמנו, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים צב ו-ז) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', וכשזוכים אפשר לראות איך הכל היה למעננו ולטובתנו, וכל קורות האדם כולם מתוקנים למענו להיטיבו באחריתו, וזהו שרמזו חז"ל בדבריהם (שבת נה.) חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת, כמו החותם הנראה תחילה משובש עד לאחר שחותמים בו, כך הנהגת ה' אין עומדים על טיבה עד לאחר זמן אשר אז מתברר איך הכל מתוקן ומסודר דבר דבור על אופניו.

וכן יתבאר הכתוב (שמות לג כג) 'וראית את אחורי ופני לא יראו', רק אחר המעשה ניתן לראות איך שהוא מסודר לטובה, וכפי שנראה ממעשה מגילת אסתר, שכל דבר לקיחת אסתר לבית המלך היא עצמה הייתה הסיבה מעם ה' להצלת כלל ישראל, אך 'ופני' לפני וקודם המעשה, 'לא יראו' אין באפשרותו של האדם לראות מה טוב ותועלת יש בו (תורת משה לחתם סופר כי תשא ד"ה וראית הב').

בסוף נגלה שהכל היה אמת

ונרמז ענין זה מיד בתחילת התורה 'בראשית ברא אלקים', והוא סופי תיבות 'אמת', וכן נרמז בסיום פרשת הבריאה 'ברא אלהים לעשות' סופי תיבות 'אמת', כי האמת נעלמת ונסתרת בבריאה, ונראה לעיני המתבונן כאילו אין שום סדר בכל המתרחש בעולם, והעולם הזה נקרא עלמא דשיקרא כי השקר שולט בו לכל מראה עין האדם, אבל בסופי התיבות נרמז 'אמת' כי בסופו של דבר אפשר לצרף את כל הפרטים ולראות איך הכל הוא אמת לאמיתה בלי שום חיסרון ופגם.

והנה צירוף 'אמת' שבתחילת הבריאה אינו לפי הסדר, ואילו הצירוף שבסוף ענין הבריאה הוא מסודר כהלכה, וגם זה לרמז, שבתחילה נראה כאילו אין האמת מסודרת כראוי בכל עניני הנהגת העולם, אבל כשמגיעים לסוף הבריאה ומסתכלים למפרע רואים שהכל מסודר לפי האמת בלי שום פקפוק.

לעיר וכולם בורחים מהמקום והוא בורח על נפשו, נמצא שבכל זמן ועת יש תקוה לישועת ה' כהרף עין.

וידוע סיפור המעשה במו"ר רבי יעקב ז"ק ע"ה אביו של החכם צבי ע"ה, שנתפס לבין הרשעים בגזירות ת"ח ות"ט, וכבר היה כורע על ברכיו לפני הרשע אשר החרב אחוזה בידו, ופתאום התהפך לב הרשע לחמול עליו ושילח אותו לחיים ולשלום, אבל היו מן הנוכחים שם שטענו לחשוב שכבר הומת הצדיק בחרבו של הרשע, ובאו לפני חמיו בעל שער אפרים והעידו בפניו כי נהרג חתנו רבי יעקב ז"ק, וכמעט שלא נישאה אשתו ח"ו אחר שיצא דינה להיתר מבית דינו של רבי העשיל ז"ל, עד שמן השמים ריחמו עליהם ובא הרוג ברגליו, וזכתה להעמיד ממנו זרע ישרים מבורך [ומאותו מעשה ואילך נמנע רבי העשיל מלהיות נמנה על היתר עגונה]. והובאו הדברים בארוכה במגילת ספר לרבי יעקב עמדין ע"ה בן החכם צבי.

כשמתבוננים לאחר זמן רואים שהכל היה לטובה

בשעת התגברות היסורים על האדם, יזכור כי אף שלמראה עין נראה שמן השמים מביאים עליו רעה, אבל האמת היא שהכל מכוון לטובתו השלימה, ולאחר זמן יתברר לו בעזרת ה' איך תכלית כל קורותיו היה להיטיב לו באחריתו. רבינו **החפץ חיים** היה מבאר ענין זה בדרך משל, לחותמת שהאותיות מסודרות בה בסדר הפוך, והמביט בחותמת אינו יכול לקרוא הכתוב בה בקלות, ורק לאחר שנוטלים את החותמת ומטביעים אותה על גבי גליון נייר אזי מתגלה לעין כתב נאה ומתוקן. כן הוא גם בהנהגת הבורא בעולמו, אשר הרבה פעמים נראה בשעת מעשה כאילו אין דרכי ה' מסודרות אל נכון, כי פעמים רבות רואים אנו צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, והכל תמהים ושואלים מדוע דרך רשעים צלחה, אבל לאחר זמן אפשר לזכות ולראות איך כל מעשי ה' מסודרים בסדר נאה ומתוקן [ולפעמים צריכים להעמיק ולהתבונן כדי לזכות

אתם נצבים היום (כט ט). כל אדם עוברים עליו בחייו זמני עליה וזמני ירידה, והעצה להתחזק בזמני הירידה היא לדעת שהקב"ה הוא העומד מאחרי כל הקשיים העוברים עליו, ואין שום צרה הנמשכת לעולם אלא ישוב הגלגל ויתהפך עליו למוטב. וכן מצינו בדוד המלך ע"ה שעברו עליו זמנים קשים בימי חייו, והיה מחזק עצמו באמרו (תהלים כג ד) 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', ופירש **בספורנו** שדוד נתן אל ליבו שכבר היה כן בעבר, שהכה אותו ה' בשבט חובלים, ואחר כך תמך אותו לעוזרו במשענתו, וכמו שהיה כן בעבר שאחר המכה באה הסמיכה, זו היא נחמתו שגם להבא ישוב ה' לסמכו במשענתו אחר שהכה אותו בשבטו, וזהו החיזוק לכל אדם בשעת קושי וסבל, לדעת שכל קושי הוא זמני ואחריו תבוא הרווחה.

וזה שאמר הכתוב **אתם נצבים היום** וכמו שפירש במדרש תנחומא (א): מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים, אף אתם כשאפלה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר (ישעיה ס יט) 'והיה לך ה' לאור עולם'.

ישועת ה' כהרף עין

גם בשעת הסבל והצער צריך להתחזק תמיד בישועת ה' הקרובה לבוא, כי בכל צרה וצוקה העוברת על האדם יש תמיד פתח ותקוה לעתיד, ולדוגמא אם הוא עומד עתה למשפט ודומה בעיניו שהוא עומד לצאת חייב בדינו, הרי ביכולתו לערער בפני ערכאה גבוהה יותר שתהפוך בדינו ותוציא אותו לחופשי, וגם אם יצא חייב לפני כל ערכאות המשפט יש לו מוצא בבקשת חנינה מלפני המלך בעצמו, וכך יחזק את עצמו בכל מצב שהוא שבודאי ירחם עליו ה' להושיע אותו מצרתו, ואפילו בדרכו אל הגרדום ח"ו יחזק עצמו בדברי חז"ל (ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, וכידוע שדרך העולם שאם נקרע החבל מעל גבי הנידון למות שוב אין קושרים חבל חדש אלא מוציאים אותו לחופשי, וכן קורה לפעמים שעומד הנידון על הגרדום ולפתע נכנס האויב

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

מצוה בשמחה גוררת מצוה

'שכר מצוה' הכוונה להנאה שבמצוה ואף הוא 'מצוה' לקבל עליו שכר

וזה דבר המשנה 'שכר מצוה מצוה', 'שכר מצוה' הכוונה לשכר שמקבל האדם בעולם הזה דהיינו ההנאה שיש לו במצוה, ו'שכר מצוה' זה הוא 'מצוה', שמחשב לו זאת הקדוש ברוך הוא למצוה ונותן לו עליה שכר בעולם הבא כשאר מצוות. וזו התוספת שהוסיף התנא על האמור קודם לזה במשנה 'הוי רץ למצוה קלה', שאם יבוא אי מי ויקשה מדוע יש לרוץ למצוה קלה, תשובתך תהיה, מכיון 'ששכר מצוה' ותענוג במצוה ישנו גם במצוה קלה, ולכן אל נא תחשוב שבגלל שהיא קלה לכן לא תזדרז בעשייתה, אלא 'הוי רץ' ואל תקטן המצוה בעיניך, כי לכל מצוה יש עוד מצוה הקשורה בה שהיא השמחה והתענוג.

במצוה קלה יש הנאה בעשייתה ולכן שכרה מרובה

מוסיף הבן איש חי חידוש עצום, לא רק שגם במצוה קלה זוכה לשכר, אלא על מצוה קלה זוכה לשכר גדול יותר ממצוה אחרת, כיצד יתכן דבר שכזה, כי במצוה קלה על פי הטבע יש בה שמחה והנאה גדולה יותר, כיון שהיא קלה על הגוף ואינה כבדה עליו מוכרח שיש לו בזה שמחה גדולה עשר ידות על שמחה שיהיה לו במצוה שהיא כבדה על הגוף.

זהו חידוש מופלא המגלה לנו טפח מגדלות שמחת המצוה, וכפי שכבר אמור, אין לנו עסק בנסתרות להבין מדוע עשיית המצוה בשמחה כל כך גדולה ועצומה עד שתהיה מצוה קלה עולה במעלתה, אך זאת אנחנו יודעים כי מפלאות תמים דעים הוא כך, שהקדוש ברוך הוא מחשיב למאד את השמחה וההנאה שבמצוה, ואפילו שהאדם נהנה מכך הקדוש ברוך הוא נותן לו על זה שכר מרובה, כלשונו: ובאמת השמחה היא הנאה ועונג גדול לגוף תהיה מה שתהיה, ועם כל זה הקדוש ברוך הוא חושב לאדם את השמחה שיש לו במצוות למצוה גדולה. לפיכך אל יביט בעצם המצוה שנראית קלה אלא יראה בהנאה שיש בה ועל ידי זה ירדוף אחריה שמא במצוה קלה זו תזכה לשמחה גדולה.

על ההנאה והשמחה שבעבירה נענש מלבד העונש על עצם העבירה

והוא הדין להיפך בעבירה, שגם על השמחה וההנאה שבעבירה נענש מלבד העונש שיש לו על עצם עשיית העבירה, ולכן ממשיך התנא ואומר 'ושכר עבירה עבירה', כמו שאמרתי לך כי הקדוש ברוך הוא מחשיב את השמחה הנקראת שכר מצוה ונותן לאדם שכר בעבורה, כן נמי בדרך הרע 'שכר עבירה עבירה' שהשמחה בעבירה שהיא 'שכר עבירה' אף היא לעבירה תיחשב להיענש עליה בנוסף לעבירה עצמה.

לאחר שאמר את הסיבה מדוע יש לרוץ למצוה ולברוח מהעבירה מטעם שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, הוסיף ואמר 'ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה', וקשה להבין מדוע הוסיף סיבה נוספת, ובכלל מה ביאור הדברים 'ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה'.

השמחה וההנאה שבעשיית המצוה נחשבים למצוה

הבן איש חי ע"ה מבאר בפירושו חסדי אבות על מסכתנו, ידוע שאף על פי ששכר מצות בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:), עם כל זה ישנו שכר מיוחד שהוא כן ניתן בעולם הזה, והוא השמחה שיש לאדם בעת שמקיים המצוה, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט קסב) 'שש אנכי על אמתך כמוצא שלל רב'.

ובדבר זה זכו הקדמונים ז"ל הרבה מאד, שהיתה להם שמחה נפלאה במעשה המצוות. וכמו שאמרו בפרק אין עומדין בברכות (ל: רב ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא, חזיה דהוה בדח טובא, אמר ליה 'וגילו ברעדה' כתיב (תהלים ב יא), אמר ליה אנא תפילין קא מנחנא. וביאר בזה מורינו הרב עבדאלא סומך ע"ה שכתוב (שם פט יז) 'כי בשמך יגילון כל היום' זה תפילין, שהרי מהו 'שמך' שבו יגילו כל היום, הוי אומר אלו התפילין שנקראים שם ה' כנאמר (דברים כח י) 'כי שם ה' נקרא עליך' ודרשו בגמרא (מנחות לה:) שהכוונה לתפילין שבראש. הרי לנו שעם התפילין שהם שמו יתברך מגיעה השמחה, ולכן ענה רב ירמיה 'אנא תפילין מנחנא', שבמצוות יש לנו להרבות שמחה, כי 'בשמך יגילון כל היום'.

עוד מצינו את ענין השמחה שהייתה ברבותינו הקדמונים, במה שאמרו (ברכות ט:) שרב ברונא סמך גאולה לתפילה והיה שמח כל אותו היום. ועל דרך זה פירשו במאמר הגמרא (שם יז). שכאשר היו רבנן נפרדים מרב אמי היו אומרים לו עולמך תראה בחיך, והכוונה, תזכה לשמחה גדולה בעסק תורה ומעשים טובים, שזה הוא שכר בעולם הזה מעין שכר עולם הבא.

מכל אלו מוכיח הבן איש חי כי יש שכר בעולם הזה, והוא השמחה שישמח האדם במצוה, והתענוג שיהיה לו בשעת עשייתה. ואמנם שמחה זו היא הנאה ועונג גדול לגוף, אך עם כל זה מחשיב זאת הקדוש ברוך הוא את עצם ההנאה למצוה, ונותן לו עליה שכר בעולם הבא כשאר מצוות.

שְׁמִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה וכו' שְׁשֹׁכֵר מִצְוָה - מִצְוָה. (פ"ד, מ"ב).

כבר מילתנו אמורה על מה שבספרים הקדושים הרבו להאיר עינינו שכאשר אדם מקיים מצוה כראוי מתעורר בקרבו רצון ותשוקה לקיים מצוה נוספת, כמאמר חז"ל 'מצוה גוררת מצוה', כפי ששמעתי ממו"ר אבי ע"ה לבאר את המילה 'גוררת' מלשון תיאבון, כדברי הגמרא (ברכות לה:) 'טובא גריר', שמצוה אחת מעוררת באדם חשק לקיים מצוה נוספת, וכמו שהוסיף לומר 'ששכר מצוה מצוה', ואם אינו מרגיש חשק והתעוררות להוסיף ולקיים עוד מצוות יפשפש במעשיו שמא לא קיים את המצוה הראשונה כדבעי.

מדוע לא כל המקיים מצוה אחת מקיים בעקבותיה את כל תרי"ג המצוות

בדרך זו הקשה הרה"ק רבי בנימין מזאלוויץ ע"ה בספרו תורי זהב (פר' תצוה ד"ה פסוק מ'), שלפי המשנה ש'מצוה גוררת מצוה' שלאחר שעושה אדם מצוה גררת בעקבותיה מצוה נוספת, ואם כן היה צריך להיות שיקיים אדם כל תרי"ג המצוות, כי מהמצוה הראשונה נמשכת מיד עוד מצוה ללא סוף, והרי עינינו הרואות הרבה פעמים שאדם עושה מצוה אחת או שתיים ונפסק אחר כך מקיום המצוות, והלא צריך להיות כמו שלשלת שאחת גוררת חברתה עד שיקיים כל המצוות אשר בידו.

רק מצוה הנעשית בשמחה גוררת את כל המצוות

ומבאר זאת על פי דברי האר"י הקדוש ע"ה שעיקר קיום המצוות, שישמח האדם בקיום המצוה כאילו מרויח כל חללו של עולם, וכן הוא אומר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל', רוצה לומר שלא עבדת עבודת ה' יתברך בשמחה וחשק כמו שהיית שמח אם היית מרוויח רוב כל. אם כן האדם המקיים מצוה בשמחה אכן גוררת מצוה זו מצוות נוספות עד שמקיים את כל המצוות עד אין קץ וגבול, אך כשאינו מקיים באופן זה אינה גוררת. ואכן זה דבר הנראה לעינים, שלא כל אדם המקיים מצוה מקיים בעקבותיה עוד מצוות. וללמד יצא, שנדע כמה חשובה היא המצוה כשנעשית בשמחה, ואם חפצי חיים אנו ומשתוקקים לקיים את כל המצוות שבתורה ולחיות חיים שכל כולם מקשה אחת של מצוות, נשכיל להכניס חיות ושמחה בקיום המצוה ואז ראו נראה כי 'מצוה גוררת מצוה'.

גודל השכר לעושה מצוה בשמחה

הנה בהמשך המשנה מבואר מהו השכר שמקבל האדם עבור שעושה מצוות ה' בשמחה, שכן נרמז בתוספת שהוסיף התנא,

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

